

KAMU TERCİHİ TEORİSİ VE TÜRKİYE ÜZERİNE OLAN ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emre AKCAGÜNDÜZ

Trakya Üniversitesi İ.İ.B.F Kamu Yönetimi Bölümü
Balkan Yerleşkesi Edirne/Merkez
E-posta: emre_akcagunduz@hotmail.com

Özet

Kamu tercihi teorisi 1950 ve 60'lı yıllarda Amerika'da siyasal süreçleri eleştiren bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır. Temsili demokrasinin kurum ve işleyişinin, toplumsal tercihin siyasal karar alma mekanizmalarına taşınmadığını ön gören kamu tercihi teorisyenleri, yaşadıkları dönemdeki temel sorunları incelemişlerdir. Bu sorunlar; devlet teorisi, seçim sistemleri, seçmen davranışları, siyasal partiler, bürokrasi ve Keynesyen görüşlerin eksiklikleri gibi yönetsel sistemin temel kavramları olmuştur. Kamu tercihi teorisyenleri siyasal insan ile ekonomik insanın aynı özelliklere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Kamu tercihi teorisyenleri, bireylerin siyasal süreçlerde karar alırken kamusal yararı değil kendi çıkarlarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Kamu tercihi teorisyenlerine göre bireyler, kolektif kamusal düşünce yerine, bireysel çıkarları doğrultusunda ve rasyonellik anlayışı içinde hareket etmektedirler. Kamu Tercihi Teorisi karmaşık yönetsel işlemlere katılan bireylerin, oy veren seçmenin, seçime giren adayların, seçilmiş temsilci ve bürokratların davranışlarını ekonomi biliminin yöntemleriyle incelemektedir.

Reagan- Thatcher dönemi politikalarında kendisini gösteren devletin küçültülmesi, özelleştirme ve refah devletinde kaçış kavramlarının Kamu tercihi teorisi çerçevesinde hayata geçirildiği görülmüştür.

Yapılan bu çalışmada Kamu tercihi teorisinin ne olduğu açıklanıp kavramsal çerçevesi çizildikten sonra kamu tercihi teorisinin Türkiye'nin siyasal ve yönetsel süreçlerine olan etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kamu tercihi, Bürokrasi eleştirisi, seçmen davranışları, ekonomik insan

AN ANALYSIS OF PUBLIC CHOICE THEORY AND ITS IMPACT ON TURKEY

Abstract

Public choice in economic theory is the use of modern economic tools to study problems that are traditionally in the province of political science. From the perspective of political science, it may be seen as the subset of positive political theory which deals with subjects in which material interests are assumed to predominate. In particular, it studies the behavior of politicians and government officials as mostly self-interested agents and their interactions in the social system either as such or under alternative constitutional rules. Public choice analysis has roots in positive analysis but is often used for normative purposes to identify a problem or suggest how a system could be improved by changes in constitutional rules. In this article first of all some information about public choice will be given and then public choice theory and its impact will be discussed on Turkey.

Key Words: *Public Choice , Voter Behaviour, Homo Economicus, Criticise of Bureaucracy*

JEL Classification: D11, D91, H29

1.GİRİŞ

1.1. Kamu Tercih Teorisi Nedir?

Kamu Tercih Teorisi 1950 ve 60'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri(ABD)'de siyasal süreçleri eleştiren bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır. Kamu tercihi teorisi iki önemli düşünce okulu etrafında şekillenmiştir. Bunlar James Buchanan ve Gordon Tullock tarafından temsil edilen "Virginia Okulu " ile Antony Downs ve George Stigler'in temsil ettiği "Chicago Okulu" dur. Kamu tercihi yaklaşımının temelinde neo-klasik iktisatçıların "Piyasa Başarısızlığı Teorisine" karşılık geliştirdikleri "Devletin Başarısızlığı" teorisi vardır. Kamu Tercih Teorisyenleri devletin başarısızlığında keynesçi iktisadi anlayış doğrultusunda hareket eden akademisyenler, bürokratlar ve politikacılar önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedirler.(Çoban,2003:76-78) Çünkü Keynesçi iktisat, devletin ekonomiye aktif müdahalesini öngörmektedir. Dolayısıyla bu müdahaleci devlet anlayışı kamu sektörünün zaman içerisinde büyümesine yol açmıştır.(Taban, Kara,2006:14-15) Keynesyen iktisadi politikaları eleştiren kamu tercihi teorisyenleri öz olarak kamu tercihi teorisini; piyasa dışı karar alma mekanizmasının ekonomik analizi veya basitçe ekonomi biliminin politika bilimine uygulanması olarak tanımlamaktadır.(Mueller,2010:1)

2. KAMU TERCİHİ TEORİSİNİN İNSAN DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN SAPTAMALARI

2.1. Bireycilik

Kamu tercihi teorisyenleri, yöntem olarak kendilerine kolektif davranışları değil bireysel davranışları model almışlardır. Yani inceleme konusu olarak bir çıkar grubu yada bir yapılanmanın bütünü oluşturulan bireyleri değil de bu oluşumların içerisinde karar veren karar alan bireylerin davranışlarını inceleme altına almışlardır. Bu araştırmalar sonucunda bireylerin hem ekonomik hem de siyasal alanda yaptıkları faaliyetlerde kendi çıkarları peşinde koşan birer "Rasyonel Egoist" oldukları saptamasına varmışlardır. Kamu tercihi teorisyenleri bireylerin ekonomik davranışlarında kendi çıkarlarını gözettiğini ve bu davranışını siyasal karar alma süreçlerinde de gösterip siyasal süreçlerde karar alınırken kamu yararını esas almadıklarını aksine bireysel çıkarları doğrultusunda hareket ettiklerini belirtmişlerdir. .(Çoban,2003:78-80)

Buchanan, kamu tercihi teorisini metodolojik olarak bireyseli olarak tanımlamaktadır. Buchanan'a göre kamu tercihi teorisi; partiler, eyaletler ya da milletler gibi organik birimlerden ziyade seçimde bulunan bireylerin eylemler ve davranışlarını inceleyen "Politikanın Bireysel Teorisidir." (Buchanan,1979:3) Bu görüş çerçevesinde kamu kurumlarında, kamunun bir parçası olan kamu işletmelerinde alınan kararların merkezinde bireylerin tercihleri yer alacaktır. Çünkü siyasal karar alma sürecinin tarafları fayda maksimizasyonu çerçevesinde hareket etmektedirler. Kamu ekonomisinde de taraflar, bireylerden oluştuğu için bireylerin tercihleri ön planda olmaktadır.(Uzun,2008:109-112)

2.2. Rasyonelite

Kamu tercihi teorisyenleri bireylerin rasyonel bilinç çerçevesinde hareket ettiklerini belirtirler. Bireyler bütün hareketlerinde maksimum faydayı elde etmeye çalışırlar. (Schmidt,2001:137-138)Bireyler kamusal karar alırken özel ekonomideki gibi rasyonel davranırlar. Bu ilke bağlamında kamu tercihi teorisyenleri bireylerin kamusal alanda karar verirken kamu yararını

maksimize etmeye çalıştıkları savına katılmazlar. Bireyler, kamusal alanda karar verirken yapacağı işlemlerde kendi çıkarını maksimize edecek şekilde davranmaktadır. Bu bağlamda bireyler seçmen iken faydalarını, siyasi partiler oylarını, bürokratlar bütçelerini, çıkar grupları ise rantlarını maksimize etmek için çalışmaktadırlar. (Kaplan,2010:2)Örneğin politikacıların başlıca arzuları, seçimle işbaşına geldikten sonra kişisel çıkarları doğrultusunda hareket etmek ve tüm eylemlerini politik desteklerini artırmaya ve geliştirmeye yönelmektir. Kamu tercihi teorisyenleri, rasyonel politikacıların, seçmenlerden maksimumu destek aramayabileceklerini belirtmişlerdir. Çünkü bu düşünceyle görevden elde edilen çıkarlardan daha az kişinin yararlanması sağlanacaktır. Seçimi kazanmak için gerekenin çok ötesinde destek elde etmenin maliyeti, sağlanan çıkardan muhtemelen daha ağır basacağından, yeteri kadar seçmenin desteğini almak daha rasyoneldir.(Aktan, Dileyici,2007:18–19)

3. KAMU TERCİHİ TEORİSİNİN İNSAN DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

3.1. Seçmen Davranışları

Kamu tercihi teorisyenleri temsili demokraside temsilcilerin seçilmesiyle ilgili üç farklı analiz yapmışlardır. Bunlar: Temsilcileri seçen seçmenin davranışlarının nasıl oluştuğu, temsilcilerin seçilme yöntemleri ve seçmenlerin ile temsilcilerin karar alma süreçleridir. Bu analizler sonucunda seçmenlerin siyasal kararlar alırken kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettikleri belirlenmiştir. Örneğin 40 milyon oya sahip olan bir seçim bölgesinde kirada oturan bir birey, kendi oyunun seçimlerde pek bir etki göstermediğini düşünerek seçime katılmayabilir yada rasgele bir partiye oy atabilir. Fakat aynı ülkede kira gelirlerinin belirli oranda artırılıp artırılmayacağına dair bir referandum yapılsa bireyler kendi menfaatlerini korumak amacıyla oylamaya katılırlar.(Çoban,2003:80–85) Seçmen, kamu hizmetleri piyasasının talep edicisidir. Piyasada mal talebi söz konusu olduğunda sadece gelirini göz önünde tutan seçmen, kamu hizmetlerin de talebinin gerçekleşmesi için geliri yanında oy verme, kulis yapma ve çeşitli organizasyonlar icat edip kullanma gibi yöntemlere başvurur. Bir seçmen kime oy vereceğini nasıl kararlaştıracak? Bu kararın oluşmasında birçok etmen vardır. Örneğin adayın televizyondaki görüntüsü, dürüstlüğü, kitlelerle iletişim kurabilme yeteneği gibi özellikler politikacının seçilme şansını etkilemektedir. Ancak bunların yanında seçmenin kişisel çıkar beklentisi seçmeni, seçeceği adaydan belli beklentiler içine girmesine neden olur. Bir adayın seçmen için yapabilecekleri ne kadar çok ve bunların seçmene maliyeti ne kadar az ise, adayın seçilme şansı da o kadar artar. Bu nedenle diğer hususlar aynı kalmak koşuluyla, seçmenler kendilerine, en düşük maliyetle; en çok devlet hizmeti, toplumsal mal ve transfer yararı sağlayacak olan politikacıyı destekler.(Sakal,2010:6–9)

3.2. Siyasi Partiler

Kamu tercihi teorisyenlerinden Antony Downs “Ekonomik Siyaset Kuramı” çerçevesinde fayda-maliyet esasına göre bencil-rasyonel bireylerin düşünceleri çerçevesinde siyasal davranışları incelemiştir. Downs demokrasi incelemelerinin merkezine parti rekabetini, seçimler ve seçmenlerin öncelikleri ile ilişkilerini yerleştirmiş, rekabet eden partilerin siyasetini de buna eklemiştir. Downs, siyasal aktörlerin kamu yararına yönelik hareket ettikleri düşüncesine karşı çıkmıştır. Siyasal olanın analizinde de mümkün merteye kişisel çıkarlara göre hareket edildiğini belirtmiştir. Downs seçmenlerin karar alternatifleri arasındaki dengeyi sağlaması, seçime katılan adayların ve partilerin farklılaşma beklentisine dayanmaktadır. Partilerin farklılaşması beklentisi, seçmenin A partisi zaferinden ve B partisinin zaferinden beklediği faydalar arasındaki farklılık olarak tanımlanır. Seçmen, B partisine oranla A’dan daha fazla yarar sağladığında oyunu A ya verir; A’ya oranla B’den daha fazla beklentisi varsa oyunu B için kullanır. Eğer seçmenlerin

partiden sağlayacakları bir yarar yoksa seçmenler seçimlere ve partilere ilgisizleşeceklerdir. Yani faydalarında bir değişme sağlanmıyorsa seçime katılmayacaklardır.(Schmidt,2001:137-140)

3.3. Baskı ve Çıkar Grupları

Baskı gruplarının oluşumuna ilişkin olarak kamu tercihi teorisyenleri tarafından yapılan analizler sonucunda, bu grupların hangi durumlarda ortaya çıkacağı da incelenmiştir. Buna göre eğer alınacak karar küçük bir gruba yarar sağlıyor ve maliyeti tüm vatandaşlara dağılıyorsa karardan fayda sağlayanlar küçük bir maliyetle birleşerek bir baskı grubu oluşturabilirler.(Çoban,2003:79)) Örneğin işçi maaşlarının artırılmasıyla ilgili bir yasa tasarısı hazırlandığını düşünülün. Bu durumdan rahatsız olan işverenler(patronlar) bu durumdan zararlı çıkacakları için lobi faaliyetlerine girişerek yasanın çıkmasını engellemek isteyeceklerdir. Baskı ve çıkar gruplarının rant kollama faaliyetleri, devletin ekonomik hayatı düzenleme amacıyla yaptığı transferlerin, amaçları dışında kullanılmasına neden olmaktadır. Bir kere devlet bürokrasisine egemen olan baskı ve çıkar grupları, karar alma sürecini etkileyerek, kendi çıkarları doğrultusunda kararlar alınmasını sağlayabilirler. Bu durum, gelir dağılımında haksızlıklar ve dengesizlikler yaratır. Politik yozlaşma sonucu; sosyal amaçlı transferler, gerçekten ihtiyacı olan kişilere değil, ya iktidar partisi yandaşlarına ya da çıkar gruplarına aktarılmaktadır.(Kayabaşı,2005:57)

3.4. Bürokrasi

Kamu tercihi teorisyenlerine göre bürokratlarda diğer tüm insanlar gibi kamu yararından çok kendi çıkarlarını düşünmektedir. Bürokratların kendi durumlarını güçlendirmeleri, gelirlerinde artış, yetki ve statü artışı, iş yükünün azaltılması ve koltuklarını uzun süre terk etmemeleri şeklinde görülebilir. Bürokratlar yasama organı faaliyetlerini kendi çıkarlarına uygun olarak yönlendirebilirler. Örneğin kendi gelirlerinde oluşabilecek bir yükselme için gerekli kişilere baskı yapıp bu yönde karar alabilirler.(Buchanan,1979:7) Bu nedenle bürokratların kendi çıkarlarını gözetirken aynı zamanda tüm diğer insanların yararlarını savunacak bir mekanizma geliştirilebilir. Nasıl bir Pazar ekonomisinde marangoz kendi çıkarlarını maksimize etme arzusunu diğer insanların mobilya ihtiyacını karşılama mekanizmasına döndürüyorsa böyle bir mekanizma bürokrasi içinde geliştirilebilir. Niskanen, bürokratların hükümete karşı bir monopolcünün avantajlarına sahip olduğu ve bürokratların hükümete ya istedikleri düzeyde çıktı sunma ya da hiç sunmama şeklinde öneride bulunabildiklerini varsaymaktadır. Bürokratlarla hükümet arasındaki ilişkinin iki yanlı bir monopol ilişkisi olduğunu ileri süren Niskanen, bir çok durumda bir devlet dairesinin fonsiyonel biçimde uzmanlaşmış bir monopol olması her devlet dairesinin yasama organıyla pazarlık gücünü artırmakta olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle bürokratlar ve hükümet arasındaki bir pazarlıkta bürokratların daha avantajlı olduğunu belirtir. (Özkıvrak,2002:146)

3.5. Vergiden Kaçınma

Kamu tercihi teorisyenleri vergi mükellefi olan vatandaşların vergi ile ilgili davranışlarını da incelemiştir. Kamu tercihi teorisyenleri, vergi indirimi, vergi istisnaları ve muafiyetleri gibi uygulamaların mükelleflerin vergiden kaçınmak için gereksiz ve verimsiz işlere girişmesini teşvik eden bir zemin oluşturacağını belirtmişlerdir. Örneğin ABD de ev kredisi için ödenen faizlerin vergiden düşüleceğine dair çıkarılan bir kanundan sonra herkes ihtiyacı olsa da olmasa da her taşındıkları yerde ev kiralamak yerine ev almışlardır. Bu da kaynakların verimsiz bir şekilde harcanmasına neden olmuştur. Holcombe ve Buchanan gibi düşünürler de, farklı faaliyetleri ele alan bir vergi sisteminin değişik çıkar grupları ve lobi faaliyetlerini başlattığını savunurlar. Çünkü

lobi faaliyeti her türlü gelirin vergilendirileceği varsayımı ile hareket eder ve bütün bireyleri basit ve evrensel yasalar ile kapsayacağını da varsayar. Bu düşünceler doğrultusunda tek oranlı gelir vergisi veya satış vergileri bütün mallar üzerinde aynı oranda uygulanır ve bu lobicilik faaliyetlerini azalttığını belirtmişlerdir. (Portbaba,1998:189)

4. KAMU TERCİHİ VE TÜRKİYE ÜZERİNE ETKİLERİ

Türkiye'nin en büyük sorunlarından birisi merkeziyetçi yapısıdır. Cumhuriyetin kurulmasından günümüze kadar gelen süreçte devletin gerek siyasal gerekse ekonomik hayatta aktif olarak yer aldığı görülmektedir. Bürokrasinin devletin yönetim süreçlerindeki etkisi göz önüne alındığında, devleti bürokratlar mı yönetiyor yoksa siyasiler mi? Sorusu hemen hemen birçok kez Türkiye'de tartışma konusu olmuştur. Bürokratik yapının Türkiye'deki "Kamu Yararına Çalışıyorlar!" algılaması, bürokrasinin gün geçtikçe güçlenmesi ve kontrol edilemez hale gelmesi ile sonuçlanmıştır. Bürokrasinin bu gücü Türkiye'de yaşanan kamu yönetimi reformu sürecinde de göz önünde tutulmuştur. Bürokratik yapının hantallığı, işlerin verimsiz ve masraflı yapılması Türk kamu yönetiminde arayışları da beraberinde getirmiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışı içerisinde "Bütünden Parçaya Dönüş" anlayışı çerçevesinde hareket edilmeye çalışılmıştır. Devlet teşebbüslerinin her yıl açıkladıkları görev zararları binlerce lirayı geçmiştir. İktisadi açıdan iyi bir konumda bulunmayan Türkiye, iktisadi konumunu daha iyi bir yere getirmek amacıyla serbest piyasa koşullarına göre kendini düzenlemeye başlamıştır. Bu nedenle özelleştirme sürecine gidilmiştir. Kamu tercihi teorisinde belirtilen devletin iktisadi hayata karışmamasının nedenleri bütün olumsuzluklarıyla Türkiye'de görülmüştür. Devletin siyasal ve sosyal hayata aktif müdahale etmesi vatandaşları tembelleştirmiştir. Türkiye'de vatandaşlar kendilerinin çözebilecekleri bir sorun karşısında "Nerde Bu Devlet!" sözünü kullanarak her şeyi devletten bekleyen bir psikoloji içerisine girmişlerdir. Piyasa alanında da aşırı devletçilik nedeniyle hür teşebbüsten korkan bireyler yaptıkları yatırımlarda bile devlet hazine ve tahlillerine öncelik vermektedirler. Türkiye'de yerel yönetimlerde yaşanan sorunların kökeninde de bireysel tercihlerin göz ardı edilmesi yatmaktadır. Merkezi birimlerde planlama yapılırken, plan yapılan bölgenin koşulları sadece kağıt üzerinden yapılmaktadır. Yerelleşmenin, merkezi devlete zarar vermesinden korkan bürokrasi kesimi gerek ellerindeki yetkiyi devretmemek gerekse çıkarlarında oluşabilecek bir azalma nedeniyle yerleşme konusunda yapılacak düzenlemelere muhalefet olmaktadır. Türkiye'de devletin gücünün azalması bürokrasinin gücünün azalması anlamına geldiği için bürokrat kesim devamlı kendi çıkarları doğrultusunda reform süreçlerine etki etmektedir. Toplum yararına fakat kendi zararlarına neden olabilecek bir yasa vb. uygulama söz konusu olduğunda lobicilik faaliyetlerine girişilerek kendi çıkarları doğrultusunda karar alınmasına çalışmaktadırlar. Devletin yönetim ve ideolojik aygıtlarında görülen etkinsizlik ister istemez bütçe açıklarına neden olmaktadır. Bu bütçe açıklarının da kapanması için devlet vergi oranlarını artırma yoluna gitmektedir. Türkiye dünyada petrolün ürünlerinin pahalı olduğu ülkeler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Bunun en önemli nedeni ise vergi oranlarının yüksek olmasıdır. Türkiye'de yapılan her seçim sonucunda karşılaşılan tablo devamlı eleştirilere neden olmaktadır. Seçim öncesi yapılan anketlerle seçim sonrası çıkan sonuçlar arasındaki fark gerçekten şaşırtıcıdır. Türkiye'de seçmen profili çıkarılırken genellikle ideolojik olarak saptamalar yapılmaya çalışılmaktadır. Fakat kamu tercihi teorisi açısından bir inceleme yapıldığına Türkiye'de siyasi partiler iktidara geldikten sonra toplum yararı ile birlikte kendi çıkarlarını da göz önünde bulundurmaktadırlar. Seçim öncesi "Sosyal Devlet Yardımı" adı içerisinde yapılan gıda ve kömür yardımları sonucunda bireysel çıkarlarını düşünen seçmenler, çıkarları doğrultusunda hareket ederek yardım aldıkları siyasi partilere oy vermektedirler. Türkiye'de sivil toplum olgusunun zayıf olması da devletçi zihniyetten

kaynaklanmaktadır. Siyasi ve ekonomik açıdan güçlü olan bireyler siyasi ve sosyal konularda birleşerek yönetim süreçlerine etki edebilmektedirler. Tarihsel süreç içerisinde sivil toplum Türkiye’de hak ettiği ilgiyi görememiştir. Çünkü devlet ve bürokrasi işbirliği çerçevesinde bireylerin yönetim sürecine katılmaları, bürokratların menfaatlerine zarar getirileceği düşüncesiyle sivil toplumun halk tarafından oluşturulmasına engel olunmaya çalışmıştır. Gerek iş kanunda belirtilen sendika ile ilgili barajlar gerekse sivil toplum kuruluşlarının açılması esnasında getirilen sınırlamalar bireylerin tercih haklarını engellemiştir. Bireylerin tercihlerini bilmeyen bir yönetim mekanizması da Türkiye’de olduğu gibi devamlı sıkıntılar ve problemlerle karşılaşmıştır

5. SONUÇ

Kamu tercihi teorisi dünyada başta ABD olmak üzere bir çok ülkede yararlanılan bir teori olmuştur. Kamu tercihi teorisi yaptığı analizler ile Türkiye’de ortaya çıkan politik yozlaşma, rant kollama, yolsuzluklar, seçmen tercihinin kavranabilmesi, devletin kaynaklarının etkin kullanımı, baskı gruplarının olumsuz faaliyetlerinin giderilmesi ve kayırmacılığın engellenmesi gibi konularda ortaya koyduğu çözüm yolları ile siyasi ve sosyal süreçte yaşanabilecek olumsuzlukların giderilmesine bir alternatif olabilir. Literatüre getirdiği önermeleri ve zengin birikimi ile başta Türkiye olmak üzere diğer ülkelerin yönetim süreçlerinde etkinliğin sağlanmasında ileriki yıllara da önemli görevler alacağı görülmektedir. Kamu tercihi teorisi Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bir çok haksız eleştiri almıştır. Bu eleştirilerin içeriğine bakıldığında bireysel çıkarları zedelene kişiler eleştirilerde ön saflarda yer aldığı görülmektedir. Türkiye’de özellikle kamu tercihi ve anayasal iktisat kavramlarının tam olarak bilinmemesi ve anlaşılması nedeniyle sıkıntılar yaşanmaktadır. Türkiye’de kamu tercihi çalışanların sayısı artıp bireylerin bu teoriyi benimsemesiyle kamu tercihi teorisinden elde edilecek fayda ileriki yıllarda artacaktır.

KAYNAKÇA

Aktan, Can ve Dileyici, Dilek, ”*Modern Politik İktisat Kamu Tercihi*”, içinde: *Kamu Tercihi İktisadına Giriş*, (Coşkun Can Aktan, Dilek Dileyici), Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara, 2007. ss.9-39

Buchanan, James, ”*Kamu Tercihi Perspektifi*” (Çev. Şaban Ertekin), http://www.canaktan.org/ekonomi/anayasal_iktisat/diger_yazilar1/ertekin-buchanan-kamutercihi-perspektifi.pdf, [İndirme Tarihi: 20.05.2010]

Buchanan, James, ”*Pozitif Kamu Tercihi Teorisi ve Normatif Temelleri*” (Çev. Coşkun Can Aktan), http://www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/anayasal-iktisat/aktan-buchanan-pozitif-kamu-tercihi.pdf, [İndirme Tarihi: 17.04.2010]

Çoban, Ali Rıza, ”*Kamu Tercihi Teorisi*”, içinde: *Çağdaş Kamu Yönetimi*. (Editörler: Muhittin Acar, Hüseyin Özgür), Nobel Yayıncılık, Ankara, 2003. ss.75-97.

Kaplan, Ersin, ”*Kamu Tercihi Teorisinde Karar Alma Süreci ve Bu Süreci Etkileyen Aktörler*” http://www.akademiktisat.net/calisma/kamu_yonetim/kamu_tercih_ekaplan.htm, [İndirme Tarihi: 29.04.2010]

Kayabaşı, Yeltekin, ” *Politik Yozlaşmaya Çözüm Olarak Anayasal İktisat*”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2005, ss.50-71

Mueller, C. Dennis, ”*Kamu Tercihi Teorisi*”, (Çeviren: Nurlane Ahundzade, Geray Musayev)

http://www.canaktan.org/ekonomi/anayasal_iktisat/diger_yazilar/mueller-geray-kamu_tercihi.htm,
[İndirme Tarihi: 10.05.2010]

Özkıvrak, Özlem, "Kaynak Tahsisinde Etkinlik Açısından Piyasa Başarısızlığının ve Devletin Başarısızlığının Karşılaştırılması", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir, 2002, ss. 126–155

Poterba, James M., "Kamu Maliyesi ve Kamu Tercihi" (Çev. Hakkı Odabaş),
<http://www.bayar.edu.tr/~iibf/sakinc/KamuMaliyesi/HakkiODABAS.pdf>, [İndirme Tarihi:
06.05.2010]

Sakal, Mustafa, "Kamu Ekonomisi Teorisinin Gelişmesinde Kamu Tercihi Teorisinin Etkisi"

http://www.canaktan.org/ekonomi/anayasal_iktisat/diger_yazilar/sakal-kamu-ekonomisi-teorisi.pdf, [İndirme Tarihi: 19.04.2010]

Schmidt, Manfred G., "Demokrasi Kuramına Giriş" (M.Emin Köktaş), Çeviren, Vadi Yayınları, Ankara, 2001

Taban, Sami & Kara, Akif, "Türkiye'de Kamu Kesimi İç Borçlanmasının Özel Yatırım Harcamaları Üzerine Etkisi", Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi. 1:2, Ekim 2006, 14–15

Uzun, Tugay, "Kamu Yararında Değişim: Kamu Tercihi Yaklaşımı Bağlamında Bir Değerlendirme", içinde: *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, (Editörler: Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk, Bayram Coşkun), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008. ss.107–125.